

Wolf in uw gemeente? Wat te doen?

Handelingsperspectief/toolkit voor burgemeesters

Conceptversie 2.0, d.d. 17.05.2023

0. Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Belangrijkste wettelijke kaders
3. Bevoegdheden en mandatering
4. Interventierichtlijnen
5. Beslisboom
6. Verantwoording
7. Draaiboeken
 - Bijlage 1: Handelingsperspectief wolf voor burgemeesters (Gemeente Heusden)
 - Bijlage 2: Calamiteitenplan aanval wolf (Provincie Drenthe)
 - Bijlage 3: Handelingskader burgemeester – provincie (Provincie Drenthe)
 - Bijlage 4: Gedoogbesluit wolfverende hekken (Gemeente Westerveld)
 - Bijlage 5: Plan van Aanpak informatiebijeenkomsten verschillende doelgroepen (Wolvencommissie Drenthe)
 - Bijlage 6: Opzet bijeenkomst veehouders (Wolvencommissie Gelderland)
 - Bijlage 7: Woordvoerders media

Met opmerkingen 5.1.2.e In finale versie documenten online plaatsen, geen bijlagen

1. Inleiding.

Sinds 2015 is de Wolf terug in Nederland. We zien het aantal wolven jaarlijks toenemen: gevestigde wolven/roedels en zwerende wolven. In bepaalde situaties vereist dit acties van de overheid. Deze notitie biedt een handelingsperspectief/toolkit voor lokale overheden c.q. burgemeesters.

Eerst schetsen we hieronder kort de wettelijke kaders, bevoegdheden en mandatering en de vastgestelde interventierichtlijnen. Gezamenlijk beschrijven die de rol van provincie en gemeente. Daarna geven we een beslisboom die vanaf het moment dat een wolf gesignaleerd is praktische handvaten biedt voor situaties waarin het nodige is/kan zijn om (bestuurlijke) acties te ondernemen. Vervolgens is een aantal draaiboeken opgenomen die kunnen dienen als voorbeeld voor gemeenten. Tot slotte is een paragraaf verantwoording opgenomen die o.a. de status van dit document beschrijft.

2. Belangrijkste wettelijke kaders.

De wolf is aangewezen als strikt beschermde diersoort in het verdrag van Bern en in de bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn. Het verdrag van Washington (CITES) is relevant voor het vervoeren van dode of levende wolven of delen daarvan. In Nederland is het opzettelijk doden, vangen of verstoren/verjagen van wolven verboden en strafbaar op grond van de Wet natuurbescherming, tenzij dit is toegestaan, bijvoorbeeld vanwege een vrijstelling of ontheffing.

Een vrijstelling kan mogelijk gelden op basis van een provinciale verordening. Is dat niet het geval dan kan wellicht een ontheffing aangevraagd worden. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- a. Er is geen 'andere bevredigende oplossing' mogelijk?
- b. Er is sprake van een bij de wet genoemd belang?
- c. De gunstige staat van instandhouding van de soort komt niet in het geding?
3. Wordt er aan elk van deze drie criteria voldaan, dan kan een ontheffing verleend worden door bevoegd gezag.

Bevoegdheden en mandatering.

Provincies zijn op grond van de Natuurbeschermingswet zelfstandig verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van wolven op hun grondgebied. Omdat de wolf zich qua verplaatsingen en territoria niet aan provinciegrenzen houdt, is via het IPO samenwerking tussen provincies geregeld. Het gezamenlijke beleid is vastgelegd in het [Interprovinciaal Wolvenplan 2019](#), inclusief [Addendum](#) en [Interventierichtlijnen](#) uit 2023. De uitvoering van het interprovinciale beleid is, inclusief de tegemoetkoming in landbouwschade veroorzaakt door de wolf, belegd bij [BLJ12](#).

Om samen met betrokken partijen te zoeken naar de beste oplossingen om goed met de wolf samen te leven, hebben de vier provincies waar de wolf gevestigd is gebiedscommissies ingesteld die zich richten op schadepreventie:

- Gelderland: [Gebiedsgericht preventieplan wolvenschade Veluwe \(mei 2020\)](#)
- Drenthe: [Preventieplan Drenthe](#)
- Fryslân: [Preventie wolvenschade & duurzame omgang met de wolf in Fryslân \(november 2021\)](#)
- Noord-Brabant: [Gebiedsgericht preventieplan wolvenschade Noord-Brabant \(november 2021\)](#)

Met opmerkingen 5.1.2.e Check 5.1.2.e Is er een Drents preventieplan dan online staat? Graag de url.

Provincies zijn bevoegd gezag voor het verlenen van vrijstelling of ontheffing ten aanzien van beheermaatregelen.

Lokale overheden komen in beeld in situaties waarbij sprake is van:

1. maatschappelijk onrust als gevolg van bijvoorbeeld de aanwezigheid van wolven, aanvallen van wolven op landbouwhuisdieren of agressief gedrag van wolven richten mensen of huisdieren. Voor gemeenten valt daarbij te denken aan acties of maatregelen die kunnen variëren van het organiseren van een informatiebijeenkomst tot het nemen van maatregelen op grond van de Gemeentewet (art 175-176), de Wet openbare manifestaties (Wom) of de Algemene Plaatselijke Verordening (APV);
2. acuut gevaarlijke situaties als gevolg van agressief gedrag van wolven richting mensen of huisdieren. In dergelijke gevallen kan de burgemeester handelen op grond van artikel 175 en/of 176, dan wel 172 van de Gemeentewet;
3. vergunningverlening voor het nemen van preventieve maatregelen zoals wolfwerende rasters en tijdelijke of permanente (nacht) verblijven voor vee. Gemeenten in wolvengebied moeten kijken hoe zij de ruimtelijke en landschappelijke inpassing van preventieve maatregelen mogelijk maken en uitvoeringsaspecten die daarbij aan de orde zijn intern afstemmen (wel/geen vergunning, leges, enz.). Het [Gebiedsgericht preventieplan wolvenschade Veluwe \(mei 2020\)](#) gaat in paragraaf 4.4 uitgebreid in op het onderwerp ruimtelijke inpassing van preventieve maatregelen. De gemeente Westerveld heeft een gedoogbesluit voor preventieve maatregelen vastgesteld (bijlage 4).

In de praktijk is het verstandig om als provincie en lokale overheid samen te werken rond concrete situaties met wolven. De wettelijke verdeling van bevoegdheden roept vaak vragen omtrent interpretatie op, maar provincie en burgemeester sámen hebben alle bevoegdheden om adequaat te handelen. Door samen te werken, wordt onnodige discussie over bevoegdheden en rolverdeling voorkomen en wordt het optreden van zowel gedeputeerde als burgemeester makkelijker.

De Politie kan een taak hebben bij uitvoering van maatregelen die de provincie dan wel de burgemeester neemt en heeft een taak bij acuut gevaar of een melding van een aangetroffen (aangereden) [dode of gewonde wolf of goudjakhals](#). Het is verstandig om als burgemeester 'in de koude fase', dus vóór er in de gemeente concreet een situatie is met één of meer wolven, met de politie door te spreken hoe politie en gemeente handelen in geval van een wolf.

Met opmerkingen 5.1.2.e Klopt het dat provincies ook samenwerken met de politie?

4. Interventierichtlijnen

In de "[Interventierichtlijnen – interprovinciaal wolvenplan](#)" van 2023 zijn de geactualiseerde richtlijnen voor probleemsituaties en probleemwolven opgenomen voor 1) de situatie wolf-mens 2) de situatie wolf-hond en 3) melding aangetroffen dode of gewonde wolf of goudjakhals. De interventierichtlijn voor de situatie wolf-vee stamt nog uit 2019 en is te vinden in het [Interprovinciaal wolvenplan](#).

Voor situaties wolf-mens, wolf-hond en wolf-vee staat beschreven bij welk gedrag van de wolf welke maatregel genomen dient te worden, wie dit dient te doen en of al of niet een toestemmingsbesluit (vrijstelling of ontheffing) nodig is.

In het bijzondere geval van een probleemwolf én acuut gevaar (in wolf-mens situatie) en in geval van probleemwolf bij wolf-hond situatie, mag de wolf op last van de burgemeester (op basis van de Gemeentewet), zonder toestemmingsbesluit gedood worden.

NB: het is hierbij van groot belang dat de burgemeester zich vergewist van het feit dat de beschreven situaties (bijvoorbeeld "acuut gevaar") daadwerkelijk aan de orde zijn en het doden van de wolf aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit voldoet. Dit, alsmede documentatie omtrent de situatie en onderbouwing van de gekozen maatregel, om achteraf juridisch problemen te voorkomen. Indien mogelijk raadpleeg de gedeputeerde en/of de wolvendeskundige binnen de provincie.

5. Beslisboom

<https://padlet.com/ChantalTN/concept-beslisboom-wolf-handelingskader-bgm-provincie-epim95fkrzwsa17>

Via Padlet is er een opzet gemaakt van een beslisboom. Uiteindelijk moet een vormgever zich hierover buigen, maar het geeft in deze opzet de volgorde van de documenten weer. Deze tool is openbaar en kan gedurende de conceptfase aangevuld worden of voorzien van commentaar.

6. Verantwoording, status document en vervolg

Dit document is tot stand gekomen en opgesteld door de Werkgroep informatievoorziening lokale overheden, op basis van collegiale inbreng van provincies, gebiedscommissies, BIJ12, IPO en VNG.

Leden Werkgroep informatievoorziening wolf richting lokale overheden

- 5.1.2.e lid wolvencommissie Gelderland en LOW namens de VNG
- 5.1.2.e wolvencommissie Gelderland en Fryslân
- 5.1.2.e VNG
- 5.1.2.e; IPO
- 5.1.2.e BIJ12
- 5.1.2.e Provincie Drenthe

Het handelingsperspectief voor burgemeesters is geen juridisch bindend document, maar (met verwijzingen) gebaseerd op bestaande wet- en regelgeving en best practices/ervaringen in de afgelopen jaren.

Voortschrijdend inzicht en aanpassingen van wet- en regelgeving kunnen leiden tot noodzakelijke actualisatie(s) van dit document.

NB: Over eigenaarschap en beheer van dit document dient nog nadere besluitvorming plaats te vinden.

7. Draaiboeken

- Bijlage 1: Handelingsperspectief wolf voor burgemeesters (Gemeente Heusden)
- Bijlage 2: Calamiteitenplan aanval wolf (Provincie Drenthe)
- Bijlage 3: Handelingskader burgemeester – provincie (Provincie Drenthe)
- Bijlage 4: Gedoogbesluit wolfwerende hekken (Gemeente Westerveld)
- Bijlage 5: Plan van Aanpak informatiebijeenkomsten verschillende doelgroepen (Wolvencommissie Drenthe)
- Bijlage 6: Opzet bijeenkomst veehouders (Wolvencommissie Gelderland)
- Bijlage 7: Woordvoerders media